

UOT-811.512.162

Səhifə: 5-9

<https://doi.org/10.59849/2663-8967.2024.1.5>

Sayalı Sadıqova
AMEA, Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu
filologiya elmləri doktoru, professor
sayalisadigova@yahoo.com

İZAHLI TERMINOLOJİ LÜĞƏTLƏRDƏ TERMIN VƏ ONUN DEFİNİSİYALARININ VERİLMƏ PRİNSİPLƏRİ

XÜLASƏ

Məqalədə izahlı terminoloji lüğətlərdə termin və onun definisiyalarının verilmə prinsipləri müəyyən edilmişdir. Hər bir elmin tədqiqat obyektinə uyğun olaraq yaranan anlayışlar müxtəlif elm sahələrini bir-birindən fərqləndirir. Terminlərdə nominativ funksiya terminoloji vahiddəki məna keyfiyyətini ehtiva edir və elmin bütün sahələrində anlayışları ifadə edən termin onu səciyyələndirən başlıca cəhətidir. Sahə daxilində termin anlayışların əsas cəhətlərini özündə birləşdirir. Bu baxımdan terminin ayrılmaz nominativ və definitiv funksiyaları bir-birini tamamlayır. Buna görə də izahlı lüğətin tərtibində terminin definisiyası, anlayışın təyində fərqləndirici əlamətlər düzgün seçilməlidir. Terminin lüğətdə verilməsində onun definisiyasının müəyyənəndirilməsi prosesi əsas mərhələdir. Definisiyada bir proses kimi terminin anlayışı adlandırılması, onun səciyyəvi əlamətlərinə istinadən təyin edilir. Definisiya hər hansı bir termini başqa terminlərdən fərqləndirən başlıca xüsusiyyətlərə görə təyin edilir və lüğətdə konkret və mücərrəd obyektləri ifadə edən anlayışlar definisiyadakı əlamətlər əsasında müəyyən olunur.

Açar sözlər: termin, terminoloji lüğət, izahlı lüğət, definisiya, prinsip, antigen.

Giriş: Elm sahələrinin inkişafı ilə bağlı yaranan terminlərə daşdığı funksiyasına görə sistem kimi yanaşılmalıdır. Çünki hər bir elmin tədqiqat obyektinə uyğun olaraq yaranan anlayışlar müxtəlif elm sahələrini bir-birindən fərqləndirir. Sahə daxilində isə müəyyən anlayışı əks etdirən terminin başlıca funksiyası hər hansı bir anlayışı adlandırmasıdır. Adlandırma anlayışla termin arasında assosiativ əlaqə əsasında onu xarakterizə edən zəruri əlamətlərin müəyyənəndirilməsidir. Terminin təyində onun semantikasi əsas götürülür. Terminin ayrı-ayrı əlamətləri arasında assosiativ əlaqə mövcuddur və anlayışın adlandırılması prosesində ilkin mərhələdə onu təyin edən definisiyalar müəyyənəndirilməlidir. B.N.Qolovin yazır: “*Definisiya - anlayışın məntiqi tərif, onun məzmununun və fərqləndirici əlamətlərinin müəyyənəndirilməsi deməkdir.*” [5,s.62]

Lüğətdə terminin definisiyası, anlayışın təyində fərqləndirici əlamətlər düzgün seçilməlidir. Terminin lüğətdə verilməsində onun definisiyasının müəyyənəndirilməsi prosesi əsas mərhələdir. Bu mərhələdə üzərində definisiya aparılan termin defident adlanır və definisiya mənanın terminlərə verilməsinin məntiqi nəticəsi hesab edilir. Məsələn, “avidlik” termini tibb elmində “immun kompleksin və ya onun aqreqlarının əmələgəlmə sürəti ilə, kompleksin dissosiasiya dərəcəsi və antigenlərin neytrallaşmasında özünü bürüzə verən, antitel və antigenlərin valentlik reaksiyasına giren miqdarı və sağlığı ilə təyin olunan, yəni antigen və antitellərin molekulları arasında spesifik qarşılıqlı effektivliyini xarakterizə edən xassədir. Antigen polivalentliyi tarazlığın sabitliyinin dəyişməsinə, affinlik baş tutmayanda əksinə bir-birinə zərbə vurulmasına, çox zaman isə gücləndirici effektə gətirib çıxarır. Determinantın heterogenliyi kimi mürəkkəb faktorlarla təyin olunur.” [3,s.25] Bu izahda assosiasiya immun kompleksin və ya onun aqreqlarının əmələgəlmə sürəti, kompleksin dissosiasiya dərəcəsi, antigenlərin neytrallaşmasında özünü bürüzə verən və antitel və antigenlərin valentlik reaksiyası, antigen və antitellərin molekulları arasında spesifik qarşılıqlı effektivliyini

xarakterizə edən xassələr əsas götürülmüşdür. İzahın sonrakı gedişində determinantın heterogenliyi kimi mürəkkəb faktorlarla təyin olunması əlaməti qarşılaşdırılır, anlayışın bir-birindən fərqli cəhətləri əsas göstərilir. Bu əlamətlər terminin definisiyasını müəyyənləşdirir. Lüğətin hazırlanmasında “avidlik” terminini xarakterizə edən əlamətlər əsas götürülərək onun definisiyası verilmişdir.

Nominativ funksiya predmeti, əlaməti və hərəkəti təyin edir və terminin nominativ mənası, funksiyası birbaşa onun aid olduğu əşyaya istiqamətlənir. Məsələn, “*Adept*” (lat.d.adeptus nail olan) – diplomatiyada hər hansı dini təlimin, ideologiyanın qızğın tərəfdarı; “*Addiksiya*” (ingilis dilində addiction- nəyəsə meyillik, zərərli adət, latın dilində addictio qərar çıxartma) – psixologiyada dərman maddələrinə, alkoqol və ya narkotiklərin təsirinə meyillik. Özünə nəzarət qabiliyyəti olmadan bunlara qarşı olan fiziki və psixoloji asılılıqdır, yaxud da qidalanma, kompüter, internet və ehtiraslı oyunlara patoloji meyillik; “*Sdvare*” informatikada istifadəçinin kompüterində reklamlar göstərmək üçün yerləşdirilən proqram təminatı; “*Adyudikasiya*” iqtisadiyyatda beynəlxalq arbitraj və ya məhkəmə qərarları vasitəsilə ərazi mübahisələrini həll etmək, yəni həmin ərazini əldə etmək üsulu; “*Aerofagiya*” tibb sahəsində həzm orqanlarına qeyri-düzgün qidalanma, yaxud da tələsik qidalanma nəticəsində havanın daxil olması; “*Aerofiltr*” texnikada axarı olmayan durğun suların təmizlənməsi üçün xüsusi bioloji filtrdir.

Bu terminlərdə nominativ funksiya terminoloji vahiddəki məna keyfiyyətini ehtiva edir və elmin bütün sahələrində anlayışları ifadə edən termin onu səciyyələndirən başlıca cəhətdir. Müəyyən oblast, sahə daxilində termin anlayışların əsas cəhətlərini özündə birləşdirir. Bu baxımdan terminin bir-birindən ayrılmaz nominativ və definitiv funksiyaları bir-birini tamamlayır. Elmin müxtəlif sahələrində anlayışları adlandırmaq, həm də onların fərqləndirilməsi deməkdir.

Lüğətlərdə, xüsusən də izahlı lüğətlərdə söz və terminin definitiv xüsusiyyətləri nəzərə alınır. A.Sokolov yazır ki, “*ciddi, konkret, əyani və ya obrazlı ümumiləşdirmə, ümumi nəticə çıxarma termin definitivliyinin əsasını təşkil edir.*” [6,s.28]

Məsələn, dilçilikdə işlənən “*ahəng qanunu*” termininin izahı zamanı anlayışın əsas əlamətləri- terminin müəyyənləşməsi üçün sözün tərkibindəki səslərin, xüsusən saitlərin həmahəngləşməsi əsas götürülür. Bu əlamətlər müəyyənləşdirilmiş və sonra terminin definisiyası verilmişdir: “*Sonra gələn hecadakı səsin, ondan əvvəl gələn hecadakı səslə uyğunlaşması. Sözün tərkibindəki səslərin, xüsusən saitlərin həmahəngləşməsi. Bu zaman incə səslərdən sonra incə səslərin, qalın səslərdən sonra qalın səslərin, eləcə də karlardan sonra kar, cingilttilərdən sonra cingiltli səslərin sıralanması bu qanunun əsasını təşkil edir. Əsasən türk dilləri üçün səciyyəvidir. Ahəng qanununa görə şəkilçi morfemlər adətən iki və ya dörd variantdan ibarət olur. Müasir Azərbaycan ədəbi dilində ahəng qanununun başlıca olaraq üç növü vardır: saitlərin ahəngi, saitlərlə samitlərin ahəngi, samitlərin ahəngi.*” [2,s.27]

Terminin definitiv funksiyası anlayış haqqında əsas əlamətləri özündə cəmləşdirir və hər bir terminə yalnız bir anlayış uyğun gəlir. Terminin məzmunu onun təyin etdiyi anlayışdan birbaşa asılıdır və anlayışın izahı isə onun definisiyaları əsasında aparılır. Çox zaman termin əvəzinə izahedici əlamətlər təsviri xarakter daşısa da, anlayışın nominasiyası xarakterizə edilir və definisiya izah terminini əvəz edir. Definisiyada hər bir termin üçün səciyyəvi olan fərdi əlamət və xüsusiyyətlər əsas götürülür və sahə terminlərinin əlamətlərinin ümumiliyini müəyyənləşdirmək başlıca yer tutur. Definisiya hər hansı bir termini başqa terminlərdən fərqləndirən başlıca xüsusiyyətlərə görə təyin edilir. Konkret və mücərrəd obyektləri ifadə edən anlayışlar definisiyadakı əlamətlər əsasında müəyyən olunur.

Terminlərin definisiyası müəyyənləşdirilən zaman terminləri təyin edən əsas iki funksiya onu başqa sözlərdən fərqləndirir. Lüğətlərdə verilən terminlər ilkin mənada ümumişlək söz də ola bilər. Məsələn, *güc, bazar, qida, söz, səs, alın, sağalma, bitki, tufan, qum, döyüş, ağı* və s. Bu sözlərin verilməsində onların müxtəlif sahə terminologiyalarında işlənmə mənaları müəyyənləşdirilməlidir. Verilən terminlərin hər birinin müxtəlif elm sahələrində öz mənası vardır. Belə terminlərin nominasiyası forma oxşarlığı, yəni motivləşmə əsasında verilmişdir. “Nominativ” məna dedikdə, anlayışa verilən ad nəzərdə tutulur və onu təyin etməklə əsas funksiyasını bildirir. Məsələn, “səs” ümumişlək sözdür, bununla yanaşı termdir. Dilçilik sahəsində “səs”-danışıq səsləri-sözün hissələ-rə ayrılan və danışıq orqanlarının iştirakı ilə əmələ gətirilən ünsürü. Danışıq səsləri iki hissəyə ayırı-

lır; Fizikada- tezliyi 20 hs-lə 20000 hs arasında olan və ixtiyari elastik mühitdə yayılan mexaniki dalğa.” [1,s.396]

Terminin funksiyası elm sahələrində daşdığı mənalarla bağlıdır. Buna görə də ümumişlək xarakterli söz qrupları ilə terminlərin funksiyaları fərqləndirilməlidir. Sözlər nominativ, terminlər isə daha çox definitiv funksiya ifadə edir. Lakin terminlər də nominativ funksiya ilə bağlıdır, lakin definitivlik terminlər üçün daha xarakterikdir. Çünki definitivlik termini təyin edən, müəyyənləşdirən əlamət, onun fərqləndirici işarəsidir. Məsələn, “*aerofobiya*” termini tibb sahəsində quduzluğun simptomu olaraq, dəri səthinə az miqdarda havanın təsirindən yaranan qıcolma mənasını daşıyır, “*aerofotarium*” (aero- + yun. phos, photos- işıq) isə atmosfer havasının süni ultrabənövşəyi şüalarla birgə təsirinə əsaslanan müalicəni aparmaq üçün müəyyənləşdirilmiş xüsusi yeri bildirir. Bu definisiyalar anlayışı tam şəkildə ifadə edir. Nominativlik, yəni anlayışı adlandırmaq funksiyasını dilin digər sözləri, o cümlədən termin səciyyəli sözlər də yerinə yetirir. Anlayışın bu zaman adı dərk edilir və onun dildə terminə çevrilməsi müəyyən bir inkişafın, qanunauyğunluğun məhsulu, nəticəsi kimi üzə çıxır.

İzahlı lüğətlərdə terminin məzmun səviyyəsi nəzərə alınaraq terminoloji mənənin terminə ifadə olunmasına da diqqət verilir. Məzmun səviyyəsi termin – anlayış uyğunluğunu təmin etmək məqsədi daşıyır. Termin anlayışın mahiyyətini ifadə etməlidir. Əlbəttə, termin anlayışı adlandırılan söz və ya söz birləşməsidir. Bu cəhət onun məzmun planından uyğunluğunu, əsasən təmin edir. V.Vinoqradov yazır: *Söz nominativ, yaxud definitiv funksiyanı icra edir, daha doğrusu, dəqiq qeyd ədalma vasitəsi olur. Bu zaman söz işarədir, ya da ki, məntiqi təyinat vasitəsi kimi çıxış edir. Bu halda söz elmi termdir.*” [4,s.784]

İzahlı lüğətlərdə terminlərin tərifləri verilir. Lakin bütün izahlı lüğətlərdə təriflər sahədə qəbul edilmiş formada, yəni tərifin sahədə qəbul edilmiş şəkildə ifadəsinin verilməsidir. Anlayışın məntiqi səviyyəsi termin-anlayış uyğunluğunu həll etməyi, anlayışın dəqiq və birmənalı təyini, anlayışın müəyyən sistemin elementi olmasını və s. nəzərdə tutur. Deməli, terminlər nominativ funksiya ilə yanaşı həm də özlərinin definitiv funksiyası ilə fərqləndiyi üçün mənə və işlənmə cəhətdən dilin sözləri içərisində xüsusi yer tutur. Terminin tərif qazanmasında definisiyanın təyini başlıca məsələlərdəndir. Çünki terminin başlıca əlamətləri definisiya yolu ilə müəyyənləşir. Anlayışın məntiqi təyini, onun məzmun və diferensial cəhəti definisiyada təyin olunur. Bu əlamətlərin toplusu məntiqi təriflərlə səciyyələnir.

Məsələn, dilçilikdə “*adlıq cümlə*” termini müxtəlif aspektdən təhlil edilir. “Əşyanın, hadisənin mövcud olduğunu, varlığını intonasiyanın köməyi ilə təsdiq edən sadə təktərkibli cümlələr adlıq cümlə hesab edilir. Adlıq cümlə qrammatik cəhətdən cümlə kimi formalaşmayan, lakin cümləyə məxsus intonasiyaya malik olub, başqa cümlə növləri kimi bitmiş fikri ifadə edən sözlərdən və söz birləşmələrindən ibarət olur. Xəbəri ismin adlıq halında ifadə edilən təktərkibli cümlə. Adlıq cümlələr, əsasən adlıq halda işlənən isimlər, isim və ya ismi söz birləşmələri ilə ifadə olunur. Adlıq cümlələr mübtədə əsasında formalaşan cümlələrdir. Bu əlamətlər əsasında tərif verilir. *Əşyanın adı çəkilmə, lakin onun haqqında heç bir məlumat verilməyən cümlələr adlıq cümlələr adlanır.*” [2,s.22] Definisiyada adlıq cümləni təyin edən əsas xüsusiyyətlər müəyyənləşdirilmiş, onun definitiv funksiyası termin (elmi) üçün xarakterik cəhətləri tərifdə öz əksini tapmışdır. Bəzən də əlamətlərin əsası götürülür və tərif verilir. Məsələn, “Tələffüz zamanı sözün asanlıqla bölünə bilən hissəsinə heca deyilir”; “Eyni üzvlə bağlı olub, eyni suala cavab verən bərabərhüquqlu üzvlərə həmcins üzvlər deyilir”; Həmcins üzvlərin hamısına aid olan və onları ümumiləşdirən cümlə üzvünə ümumiləşdirici söz deyilir”.

Bu baxımdan definisiya ilə tərif anlayışları bir birindən fərqlidir. Definisiya izah, şərh xarakteri daşıyır. Məsələn, “*epitet*”-məcazın növlərindən biri: ədəbi əsərdə başqa bir sözü qüvvətləndirmək və mənaca zənginləşdirmək üçün ona əlavə edilən sifət; hadisələrin, şəxsin, əşyanın hər hansı keyfiyyətlərini aydınlaşdıran, təyin edən söz. Yaxud da, *aksiom* (yun. axioma-qəbul edilmiş müddə, axio-layiq bilirəm) – müəyyən nəzəriyyənin deduktiv quruluşunda sübut edilməyən, lakin həmin nəzəriyyənin digər təkliflərinin sübutunun çıxış nöqtəsi, əsası kimi qəbul olunan nəzəri təklif; *Aksonometriya* (yun.axon-ox+...metriya) – fəza cisminin (əşyanın) müstəvi üzərində təsviri üsulu; əşya və seçilmiş fəza koorfinat sisteminin təsvir müstəvisi üzərinə paralel proyeksiyalanma-

sına əsaslanır. Verilən misallarda termini təyin edən bütün əlamətlər şərh edilmişdir. Bəzi anlayışlara tərif vermək mümkün deyilsə, o zaman onun definisiyası ön sıraya çəkilir. Təriflə definisiya fərqli anlayışlardır. Definisiyanın təyin edilməsində şərh tipinin özünəməxsus xüsusiyyətləri nəzərə alınmalıdır. Anlayışın aşkar edilməsi, onun semantikasının müəyyənləşdirilməsi, məntiqi mənanın əsaslandırılması və əyaniləşdirilməsi definisiyanın müxtəlif tiplərini əks etdirir. Dəqiqlik, əyaniləşdirmə definisiyanın izah tipində aparıcı yer tutur və birbaşa anlayışın ifadə prosesi ilə bağlıdır. Bu zaman anlayış müxtəlif cəhətdən izah edilir.

Tərif isə bütün əlamətlər müəyyənləşdikdən sonra konkret şəkildə verilir. Məsələn, “bitmiş bir fikri ifadə edən sözə və ya söz birləşməsinə cümlə deyilir”; “Şəkilçiləşməyən dillərə monosillobik, yaxud amorf dillər deyilir”; “Əgər hərəkət obyektə birbaşa heç bir vasitə olmadan əlaqəyə girsə, obyektin üzərində icra edilsə, subyektin icra etdiyi hərəkət obyektini (əşyanı) dəyişikliyə uğradırsa, bir sözlə, əşya bu və ya başqa şəkildə hərəkətin təsirinə məruz qalırsa belə hərəkəti ifadə edən feillər təsirli feillər adlanır”.

Terminə tərif verildikdən aşağıdakı tələblər nəzərə alınmalıdır. 1. anlayışın əsas əlamətləri, spesifik xüsusiyyətlərinin müəyyənləşdirilməsi və tərifdə əksini tapması; 2. tərifdə eyni əlamətlərin təkrarına yol verilməməsi; 3. tərifin asan qavranılması üçün onun qısa və konkret olması; 4. tərifdə mübahisə doğuran qeyri-standart terminlərin işlədilməməsi; 5. tərifin dil normalarına uyğun ifadəsi; 6. tərifin definisiyadan, izahdan fərqlənməsi; 7. tərifin anlayışın məzmununu tam və konkret ifadə etməsi; 8. tərifin təsviri izahla əvəz edilməməsi.

Deməli, tərifdə anlayışı digər anlayışlardan fərqləndirən ən vacib əlamətlər əsas götürülərək konkret ifadə edilməlidir.

İzahlı terminoloji lüğətlərdə onomastik vahidlərin verilməsi, yəni şəxs adlarının terminləşməsi də xüsusi yer tutur. Məsələn, Dizel, Rentgen, Vatt, Amper, Coul və s. şəxs adlarıdır. Lakin həmin şəxs adları terminləşərək elmin müxtəlif sahələrində elmi anlayışları bildirir. Qeyd edilən şəxs adları terminləşərək fizikada elmi vahid kimi işlənir. Məsələn, *Dizel* - alman ixtiraçısı Dizelin adından yaranmış termdir. “Maye yanacaqda işləyən daxili yanacaq mühərrik. Dizel mühərriki; *Rentgen* (R) – sistemdən kənar udulma dozasının vahidi. Bu vahid rentgen və γ -şüaların ionlaşdırıcı qabiliyyətini xarakterizə edir. 0°C temperaturda və 760 mm c.s. təzyiqində götürülmüş 1 sm^3 quru havada müsbət və mənfi $3 \cdot 10^{-10}$ Kl yük yarada bilən şüalanmanın dozası *I R*-ə bərabərdir; Amper (A) – cərəyan şiddətinin vahidi. BS-də əsas vahiddir və cərəyanlı naqillərin maqnit qarşılıqlı təsirinə görə təyin edilir. Aralarındakı məsafə 1 m olan iki paralel, sonsuz uzun naqildən eyni şiddətdə cərəyan keçərkən onların 1 m uzunluq hissəsinə vakuuma $2 \cdot 10^{-7}$ N qüvvə ilə təsir edən cərəyan şiddətinə 1 amper deyilir; Vatt (Vt) – BS-də güc vahididir. 1 saniyədə *I C* iş görülməsini ifadə edir; Coul (C) – BS-də iş, enerji, istilik miqdarı vahidi olaraq *I N* qüvvəsinin yerdəyişmə istiqamətində *I m* yolda gördüyü işə deyilir. Şəxs adları əsasında formalaşmış bu terminlər anlayışın adını kəşf etmiş, elmə gətirmiş şəxsin şərəfinə verilməsi ilə bağlıdır.

Nəticə: Ümumişlək sözlərin eləcə də şəxs adlarının terminləşməsindən aydın olur ki, terminoloji vahid sahə terminologiyasında xüsusiləşərək yeni anlayışı bildirir. Sahə terminologiyasından kənar termin ola bilməz, çünki sahənin informasiyası terminlə ifadə edilir. Definisiya, şərh isə sahənin anlayışları əsasında qurulur. Bununla da definisiya yalnız anlayışı təyin etmir, həm də anlayışlar arasında olan sərhədləri müəyyənləşdirir. Definisiyada bir proses kimi terminin anlayışı adlandırılması, onun səciyyəvi əlamətlərinə istinadən təyin edilir.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası, VIII c. Bakı, 1984, səh. 396
2. S.Sadiqova, N.Hüseynova, S.Novruzova, Ş.Həsənlı-Qəribova. İzahlı dilçilik terminləri lüğəti, Bakı, Elm, 2019, səh.27.
3. S.Sadiqova. İzahlı yeni terminlər lüğəti. Bakı, Elm, 2022, səh.2
4. Виноградов В.В. Русский язык, Ленинград: Учпедгиз, – 1947. – 784 с.
5. Головин Б.Н. Лингвистические основы учения о терминах – Москва: Высшая школа, – 1987. – с. 62

6. Соколов А.И. Внутренняя речь и мышление – Москва: Просвещение, – 1968. – с.28.

проф. Саялы Садыгова

*Термин и принципы передачи его определений в толковых
терминологических словарях
Резюме*

В статье определены принципы подачи термина и его определения в толковых терминологических словарях. Понятия, возникающие в зависимости от объекта исследования каждой науки, отличают различные области науки друг от друга. В терминологическом отношении номинативная функция включает в себя качество значения терминологической единицы, а термин, выражающий понятия во всех областях науки, является ее основной характеристикой. В рамках данной области этот термин включает в себя основные аспекты концепций. С этой точки зрения неразделимые номинативная и определительная функции термина дополняют друг друга. Поэтому при составлении толкового словаря следует правильно подобрать определение термина, отличительные признаки в определении понятия. Процесс определения термина в словаре является основным этапом. В определении наименование понятия термина как процесса определяется с учетом его характерных признаков. Определение определяется по основным характеристикам, отличающим любой термин от других терминов, а понятия, выражающие в словаре конкретные и абстрактные объекты, определяются по признакам в определении.

Ключевые слова: термин, терминологический словарь, толковый словарь, определение, принцип, антиген.

prof. Sayali Sadigova

*The term and principles for conveying its definitions in
explanatory terminological dictionaries
Summary*

In the article, the principles of giving the term and its definitions in explanatory terminological dictionaries are defined. Concepts that arise according to the research object of each science distinguish different fields of science from each other. In terms, the nominative function includes the quality of meaning in the terminological unit, and the term expressing concepts in all fields of science is its main characteristic. Within the field, the term incorporates the main aspects of the concepts. From this point of view, the inseparable nominative and definite functions of the term complement each other. Therefore, in the compilation of the explanatory dictionary, the definition of the term, distinguishing signs in the definition of the concept should be chosen correctly. The process of determining the definition of a term in the dictionary is the main stage. In the definition, naming the concept of the term as a process is defined with reference to its characteristic features. The definition is determined according to the main characteristics that distinguish any term from other terms, and the concepts that express concrete and abstract objects in the dictionary are determined based on the signs in the definition.

Key words: term, terminological dictionary, explanatory dictionary, definition, principle, antigen.

Çapa tövsiyə edən:

*AMEA, Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu,
Terminologiya şöbəsi*

Rəyçilər:

*professor Nadir Məmmədli
professor İkrəm Qasımov*